

Rap og musikvideo

Simon Skov Foug
Ph.d.-stipendiat, Aarhus Universitet
cand.pæd, lærer

Rap og musikvideoer

- ▶ En metafor er stadig en metafor – selvom den bliver leveret med et beat – eller et billede
- ▶ Rap som øjeåbner
- ▶ Rap i undervisningen
 - Debat om sprog
 - Skriv selv
- ▶ Musikvideoen i undervisningen
 - Lav selv

Lyrikanalyse

Hvordan gør man det?

Landet Atlantis

Verden er blevet kaotisk påny,
Påny intonéres med hellige klange.
Bort, sykolanter! Og bort, parasitter!
Og bort I, som knalønde hylder de mangel!
Og kands-tenoren forstummer - - -
Hør agilatørens sange!

Hæs er hans mæle. Med sprængende rødt
ses læberne flamme bag skægsorte flige.
Hør, hvor han brøler om Landet Atlantis,
om ungdom, om kraft og om aldrig at vige,
at først gennem Landet Atlantis
når vi til skønhedens rige.

Skøn som en sønderskudt banegård er
vor ungdom, vor kraft, vore vilde ideer,
skøn som revolutionens isgrønne stjerne,
der fødtes i nut med smældende viler
på ruden i revolutionens
skingrende glasklængs-caféer.

Rødt er kupérernes flusede plys,
som vajer i vimpler på vidskabens farter.
Postbudsets frakker er gode som laner.
Lakajers kavajer er tunge standarder
der åbner sig blodigt i vinden.
Hæld vore lase-bastarder!

Kampen skal vindes med rustent gevær,
gærdsmønter, daggerter, brosten i blokke.
Sejren skal fejres med grelle farfæter
på bilgrammofoner og mælkekmands klokke,
og messingtrompeter skal heres
suppende kalde og lække.

Landet Atlantis, vi længes imod,
har blanke geværpyramider på gaden.
Bålène blaffer for gødens soldater,
som hungrige læner sig op mod facaden og af
hermetik-dåser hugger
slugvorne til sig af maden.

Gaderne gaber, og blæst hujer hvast
og danner sig neglehuls-fløjter og hviner
dødningsagligt de berpibe-væle
vorknogle, en knogle, der er hul
der danses ved fester i huses ruiner,
mens vinduers smadrede ruder
kranie-ironiske griner.

Bålène kaster uroligt et skær
af brand og af blod mod huse og skure.
Blikklåser blinker med lågene krampet,
avæstumper klæbes af blæsten mod mure.
En kriv bliver hvæstet mod sporvogns-
skinnernes stålblanke lure.

Sådan er længsørens land, Atlantis,
hvor alle harmoniske fordomme svigler.
Farverne sprænges, og formerne sprænges,
og skønheden skabes af grelle konflikter.
I kase jeg løfter min bæse
mod skønhedens stjerne og sigter.

Tom Kristensen, 1920.
Fra Fribytterdramme

Traditionel lyrik

- ▶ **Præsenter digtet** - Forfatter, titel, årstal - periodens fællestræk?
- ▶ **Hovedgenre** - Episk, lyrisk, dramatisk
- ▶ **Referat** - Hvad handler digtet om?
- ▶ **Opbygning** - Strofer, vers
- ▶ **Rytmen** - Skema, oplæsning, skift
- ▶ **Rim** - Enderim (par, kryds, omsluttende), indrim, bogstavrim
- ▶ **Sprog** - Ordvalget, ordklasser, korte/lange sætninger
- ▶ **Sproglige virkemidler** - Metaforer, sammenligninger, realplan/billedplan, gentagelser
- ▶ **Fortællersynsvinkel** - Synlig / ikke-synlig - betydning for digtet?
- ▶ **Budskab** - Titel
- ▶ **Vurdering**
- ▶ **Perspektivering**

Provokerer, onanerer

Jeg provokerer, onanerer, ryger masser af hash
jeg drikker kakkenspiriti og sumpør, sniffer lightergas (jeg
er på bostadstøtte) og jeg går over for rødt
jeg har været psykopat lige siden jeg blev født
jeg siger end som din mor aldrig før har hørt
så på væk eller få smæk for dit løb er kort

Ja, MC Einar scorer kløjner på sin mikrotun
og jeg jammer, scorer damer og der er ikke no'en
jeg ikke ka' klare, jeg s'it det bare, så kom hellere væk
eller kom og så taldt om og lå et psykisk knæk

For som du ser, jeg dominerer rappens hierarki
og der er kun en ting, jeg ikke kan li'
Det er en popsmart skuffe med et fædebolletjæs
det eneste der ville klæd dig er en brækset næse
Så hold dog op, jeg kaster op, hver eneste gang jeg får
taget et kig på dit gædebelænte popdrengelår

Åh, jeg væmmes og jeg græmmes når du spiller smart
spilder min tid, tag og skrid i en helvedes fart
så hold dog kæft og her så efter dit popsmarts kvaj
min hovedmand, han hedder Jan, han er for go' til dig
For de eneste der kan li' det her forieland
det MC Einar og min DJ Jan
for du ka' høre at det kører når han cutter sin plade
så der min mand O.J. han tømmer sin spade

Og værs'go!

Du kender nok Peyk, og du har hørt om Jan
du siger MC Einar, hvem ta'n er han?
Men jeg er ingen ny skuffe, jeg er ingen nar
jeg maled' tog før du vidste hvad graffiti var
Vi ta' et øje for et øje, og en tand for en tand
hvis nogen spiller smart med min DJ Jan
MC Einar og Den bedste er mit navn og min rang
så gør dig klar til at feste, når jeg går i gang

Det er på dansk, det er sæ'te 'i' på mit eget sprog
du s'it på engelsk, du er sgu da ikke rigtig klog
du taler sproget med en fjogget københavnsk accent
det er skuffe, men det fatter du sgu nok engang
For det er det råd, som du har læst af E-I-N-A-R
at hvis en mand, han ikke kan, så skal han helt ta' væk
med dietterisk New York-Rikenset sking og skål
Nej, MC Einar scorer kløjner på sit modersmål
intet overbæret, fejlmærket udenlandsk
kun leforstået, lækst noget på mit Nørrebrodansk

Så vend dig om og ryst på hovedet med et tumpet smil
men tag dig sammen Håkon, det her er den nye stil

Og værs'go

Og 1, 2, 3, 4, værs'go

MC Einar, 1988. Tekst: MC Einar og Nikolai
Peyk. Fra Den nye stil

Rap – moderne lyrik

- ▶ **Præsenter digtet** – Forfatter, titel, årstal – periodens fællestræk?
- ▶ **Hovedgenre** – Episk, lyrisk, dramatisk
- ▶ **Referat** – Hvad handler digtet om?
- ▶ **Opbygning** – Strofer, vers
- ▶ **Rytmen** – Skema, oplæsning, skift
- ▶ **Rim** – Enderim (par, kryds, omsluttende), indrim, bogstavrim
- ▶ **Sprog** – Ordvalget, ordklasser, korte/lange sætninger
- ▶ **Sproglige virkemidler** – Metaforer, sammenligninger, realplan/billedplan, gentagelser
- ▶ **Fortællersynsvinkel** – Synlig / ikke-synlig – betydning for digtet?
- ▶ **Budskab** – Titel
- ▶ **Vurdering**
- ▶ **Perspektivering**

Rap og lyrik

- ▶ **Udgangspunktet:**
– *en metafor er stadig en metafor,
selvom den bli'r leveret med et beat...*
- ▶ **RAP ER LYRIK**
- ▶ **Ligeværdige tekster**
- ▶ **Ordkunst – især i rap**

Genren rap

Kendetegn og historie

Genren rap

- Rap er lyrik
- Rap er ordkunst
 - God og dårlig traditionel lyrik
 - God og dårlig rap
- Rap skal analyseres som lyrik
- Med fokus på særlige kendetegn: Fest, selvforherligelse og nedgørelse af andre
- Grimt sprog – men ikke nødvendigvis fuck, luder og kælling

Raphistorien – kort

- New York
- Hiphop, 70'erne
 - Graffiti
 - Breakdance
 - DJ'ing
 - Rap

Raphistorien – kort

- Bronx i 70'erne
- Fattige afroamerikanere på gaden
- Discoen på de fashionable diskoteker
- En pladespiller, en forstærker og et par højtalere sat op på en åben plads, og festen var i gang.
- Inspireret af bandementaltiteten fra 1960'erne: Bekrige hinanden med ord
- Rappens grundlæggende – og primære kendetegn
- **Sprog:** Rim, indrim, vokalrim, bogstavrim, sproglige billeder osv.
- **Fest**
- **Pral** om sproglig dygtighed, damer og senere rigdom – *jeg er den bedste.*
- **Tilsvining** af andre rappere uden for kliquen – *det er du ikke.*
- **Sprog, fest, pral og tilsvining – "genrekonstituerende".**

Rappens genrekendetegn

- Sprog
- Fest: *Vi skal have det sjovt*
- Pral: *Jeg er den bedste*
- Tilsvining af andre: *Det er du ikke*

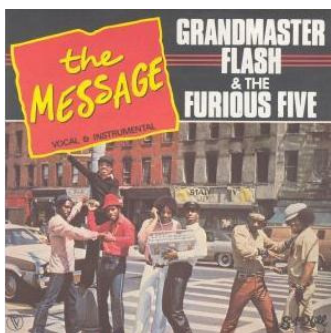
Sugarhill Gang: Rapper's Delight

Raphistorien – kort

- Men også seriøsitet
- Politisk rap

Grandmaster Flash: The message

Østkyststrappen

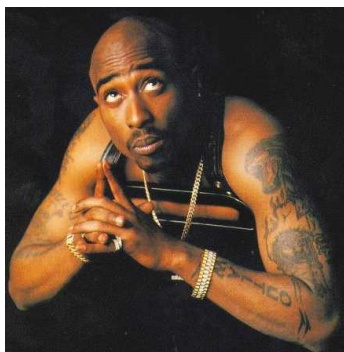
- ▶ Fest og farver
- ▶ Seriøs linje
- ▶ 1986...

Vestkyststrappen

- ▶ Los Angeles, sidst i 1980'erne
 - Gangstarap
 - Voldelig
 - Sprogligt grim

Tupac

Rappens genrer

▸ Østkyststrap

- Fest og farver
- Jeg er den bedste
- Serøs linje
- Sugarhill Gang
- Grandmaster Flash
- Run DMC

▸ Vestkyststrap

- Voldsforherligende
- Sexistisk
- Jeg er den bedste
- NWA
- Tupac

▸ Pop-hiphop

- Will Smith
- MC Hammer

<http://youtu.be/otCpCn014Wo>

Rappens genrer

▸ Østkyststrap

- Fest og farver
- Jeg er den bedste
- Serøs linje
- MC Einar
- Rockers By Choice
- Østkyst Hustlers
- Humleridderne

▸ Vestkyststrap

- Voldsforherligende
- Sexistisk
- Jeg er den bedste
- Den Gale Pose
- L.O.C.
- UFO Yepha
- Jokeren
- Niarn

▸ Pop-hiphop

- Nik & Jay

Rap

- ▶ Det "genrekonstituerende"
 - Jeg er den bedste
 - Det er du ikke
- ▶ *Showing og telling...*

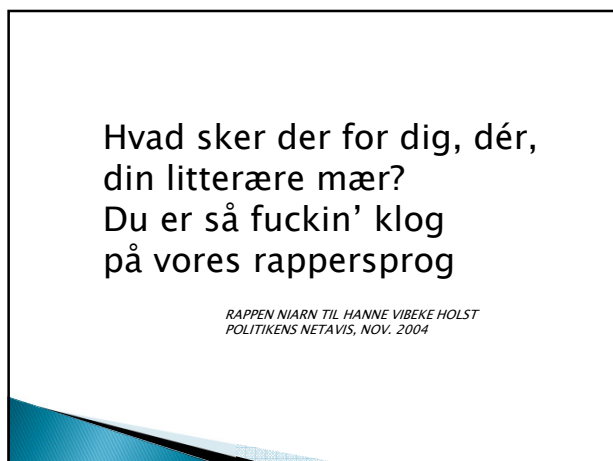
Rap

- ▶ Rap analyseres på samme måde som traditionel lyrik
- ▶ Herunder det litteraturhistoriske (fx slang)
- ▶ Men med vægt på rim og det genrekonstituerende
- ▶ **PRAL: Jeg er den bedste**

Rap

- ▶ **Præsentation** Forfatter, titel, årstal
- ▶ **Hovedgenre** – Episk, lyrisk, moralsk
- ▶ **Opbygning** – Strofer, vers
- ▶ **Rytmen** – Skema, oplæsning, skift
- ▶ **Rim** – Enderim, indrim, bogstavrim
- ▶ **Sprog** – Ordvalget
- ▶ **Sproglige virkemidler** – Metaforer, sammenligninger, realplan/billedplan, gentagelser
- ▶ **Genretræk** – Rappens kendetegn
- ▶ **Fortællersynsvinkel** – Synlig / ikke-synlig – betydning?
- ▶ **Budskab** – Titel
- ▶ **Vurdering**
- ▶ **Perspektivering**

Hanne Vibeke Holst

- Du er fucking sexistisk, Niarn!
- Kællinger, ludere, bitches og babes
- Lukker fucking meget sexistisk og voldsforherligende lort i det offentlige rum
- Kvindesynet i rap kan være skyld i voldtægter

Niarn

Niarn

- Jeg er fucking realistisk, Hanne!
- Rapper om verden
- Sproget er i udvikling
- Luder – Åndssvag
- Ansvar for voldtægter er latterligt
- Smagsdommeri

Forholde sig til sprog

- Sproget...
- Knep dig selv...
- Eleverne skal forholde sig til det

Uha-da-da og føj

- Broby-Johansen
- Kristensen
- Rifbjerg

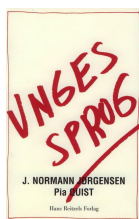
- Jazzen
- Elvis
- Beatles
- Rock
- Rap

Unge sprog

- De sure gamle mænd

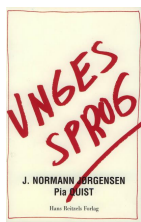
- Ældre generationer har altid klaget over unges sprog

Allerede på Kong Hammurabis tid (Babylonien, ca. 1800 f.v.t.) er der nedskrevet klager over, at børn ikke lyster deres forældre, og at deres sprog er rædsomt.
(Svensk sprogforsker, Ulla-Britt Kotsinas)

Unge sprog

- ▶ Voksne bander næsten lige så meget som børn
- ▶ Det er bare nogle andre bandeord, de bruger
- ▶ Sproglige tabuer (Sociolingvistik)
Bandeord er kulturelt tabuiserede og stigmatiserede
- ▶ Unge bandeord i dag: **Sex og afføring**
Shit, fuck, møgluder, pik
- ▶ Ældres bandeord: **Religiøse og sygdomme**
For fanden, for helvede, sgu, for pokker

Genren rap

- ▶ Rap er lyrik
- ▶ Rap er ordkunst
 - God og dårlig traditionel lyrik
 - God og dårlig rap
- ▶ Rap skal analyseres som lyrik
- ▶ Med fokus på særlige kendetegn: Fest, selvforherligelse og nedgørelse af andre
- ▶ Grimt sprog – men ikke nødvendigvis fuck, luder og kælling

Skriv selv

Rap og eventyr

Klods Hans som rap

► Omskriv Klods Hans til en rap

- Eventyrtræk i Klods Hans
- Del historien i afsnit
- Personkarakteristik af Klods Hans, brødrene, prinsessen
- Nøgleord
- Rimord
- Bogstavrim
- Vokalrim
- Moderne ord

Klods Hans Rap

► Genretræk

- Eventyr
- Rap

Musikvideoer

Hvordan gør man det?

Musikvideoer

► UFO Yepha: Bring det på, 2003

- Genre
- Roller – personkarakteristik
- Miljø – miljøkarakteristik
- Farver
- Lys
- Klippertype og kameraføring
- De enkelte billedes opbygning
- Hvilken historie vises om UFO og Yepha?

Musikvideoer

► Reklamefilm

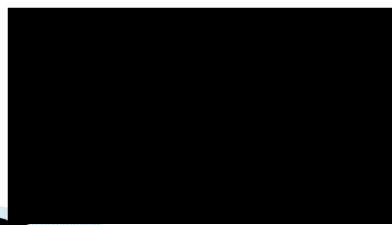
- Tre typer af videoer:
 - **Den performative video** viser kunstneren/gruppen optræde (performe).
 - **Den narrative video** fortæller en ofte simpel historie med musikeren eller skuespillere i en hovedrolle. Ofte er der forskel mellem vers og omkvæd, og musikere og skuespillere optræder side om side.
 - **Den kunstneriske musikvideo** formidler et kunstnerisk, lyrisk indtryk eller udtryk, som oftest ikke har noget med hverken sangen eller musikeren at gøre. Fokus er på symboler, drømme og stemninger.
- Ofte er der tale om blandinger mellem de tre typer musikvideoer.
- Den kunstneriske musikvideo i sin rene form er forholdsvis sjælden.

Musikvideoer

► Musikvideoens historie

Den performative musikvideo

- L.O.C. feat. USO: Momentet, 2010
- **Se videoen uden lyd**
- Hvilket indtryk giver videoen af L.O.C.?
- Hvilken stemning skaber billederne?
- Hvilken historie fortælles?

Den performative musikvideo

- Brug analysemodellen til at lave en analyse af videoen
- 15 min.

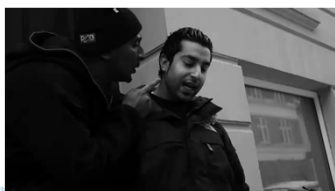
Den narrative musikvideo

- Ataf: De tre små perkere, 2009
- Intertekstualitet: De tre små kinesere
- Syng sangen
- Hvilken historie?
- Hvad handler de tre små perkere om?
- Læs teksten

Den narrative musikvideo

- ▶ Se videoen: Grupper med hver sin opgave
 - Personkarakteristik
 - Aktantmodel
 - Berettermodel
 - Miljøkarakteristik
 - Lydeffekter
 - Billedkomposition

Den intertekstuelle musikvideo

- ▶ Rent Mel: La det ligg', 2003
- ▶ Læs teksten

Den intertekstuelle musikvideo

- ▶ Rent Mel: La det ligg', 2003
- ▶ Se videoen
- ▶ Sammenhæng mellem tekst og video
- ▶ Karakteristik af rapmiljøet

Den intertekstuelle musikvideo

► Intertekstuelle hilsner

- Nik og Jay: Hot, 2002
- Jokeren: Havnen, 2003
- L.O.C. Undskyld, 2003
- UFO og Yepha: Hverdag, 2003

Genren musikvideo

- Reklamefilm for kunstneren
- Hvilken historie fortælles?
- Hvordan fortælles?

Musikvideo

Det kreative

Rapmusikvideo

► Lav jeres egen musikvideo til Klods Hans Rap

- Drejebog
- Kulisser
- Rekvisitter
- Personer
- Miljø
- Klipning
- Kameraføring
